

VILIJA SAKALAUSKIENĖLietuvių kalbos institutas
vilija.sakalauskiene@lki.lt**ZOFIA SAWANIEWSKA-MOCHOWA**Lenkijos mokslų akademijos Slavistikos institutas
z.sawan@wp.pl**Dvikalbiai žodynai kaip kultūriniai tekstai
(remiantis kunigo Antano Juškos XIX a. žodymais)**

Tyrimo objektas – XIX amžiaus dvikalbiai lenkų-lietuvių ir lietuvių-lenkų žodynai, kuriuos suvokiame kaip savotiško kultūrinio teksto, akumuliojančio savyje etnolingvistinę informaciją, svarbią tiek lituanistams, tiek ir lenkų kalbos tyrinėtojams, atmainą (žr. Sakalauskiene, Sawaniewska-Mochowa 2014). Dvikalbis žodynas etnolingvistams – tai šaltinis, kuriame aiškiai matyti du pasaulio suvokimo būdai: individualus leksikografo suvokimas ir kolektyvinis kalbinės–kultūrinės bendruomenės suvokimas (Chlebda 2010: 203). Remiantis Antano Juškos leksikografinio pali-kimo pavyzdžiais, pranešime analizuojama, ar lietuvių ir lenkų kalbos leksika, sudaranti dvikalbių žodynų makro- ir mikrostruktūrą, leidžia rekonstruoti bendrą to laikotarpio Lietuvos gyventojų mentalitetą, o gal ji atskleidžia du skirtingus (lietuvio ir lenko) pasaulio suvokimo būdus, kurie slypi kituose pragmatiniuose ir stilistiniuose kalbos aspektuose, stereotipuose ir kultūros apraiškose. Pranešime išsamiai nagrinėjami tų kalbų (lietuvių ir lenkų) klodai, glūdintys A. Juškos žodynuose, kuriuose atsispindi ŽMOGAUS konceptualizavimas, jo kūniškumas, psichika, emocijų raiška, santykiai su kitais/svetimais, religijos ir papročių kontekstai.

Literatūra

Chlebda W. 2010: W jakim zakresie słownik dwujęzyczny może być źródłem informacji etnolingwistycznej. – Etnolingwistyka a leksykografia. Tom poświęcony Profesorowi Jerzemu Bartmińskiemu. Redakcja naukowa W. Chlebda. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 201–208.

Sakalauskiene V., Sawaniewska-Mochowa Z. 2014: Filologia a tożsamość. Dwugłos polsko-litewski o ks. Antonim Jusz-

kiewiczzu, twórcy słowników przekładowych [Filologija ir tapatumas. Dvikalbis dialogas apie kunigą Antaną Jušką, verstinių žodynų kūrėją]. – Acta Baltico-Slavica 38, 108–125. <https://ispan.waw.pl/journals/index.php/abs/article/view/abs.2014.001>